

Саво Ђурђић*

Надежда Јовеш Грбић*

Приказ округлог стола у Новом Саду: Јавна расправа о Нацрту закона о Правосудној академији

Скуп је одржан у сали за састанке Апелационог суда у Новом Саду, дана 24.10.2024. године од 10 до 14 часова, у организацији Министарства правде (МП) у оквиру јавне расправе о Нацрту закона о Правосудној академији са око 20 учесника. Поред осталих присутни су били судија Мирјана Шпоња, судија Миладин Војводић (Друштво судија Србије - ДСС), Надежда Јовеш Грбић, Ђорђе Прпа и Стефан Гојковић (Асоцијација судијских помоћника - АСП), Милош Секулић (Алумни клуб Правосудне академије - АКПА), Саво Ђурђић, судија у пензији и члан ЦЕПРИС-а, судијски помоћници Вишег, Основног и Апелационог суда у Новом Саду, као и полазници Правосудне академије. Скупом је председавао Јован Ћосић, помоћник министра правде и председник Радне групе за израду Нацрта овог закона, са радним председништвом у коме су били и помоћници министра правде: Јелена Деретић, Бранислав Стојановић и Владимир Винш, уз присуство две сараднице из МП-а и Дарија Котуровић из Савета Европе (СЕ).

У првих сат времена помоћници министра Бранислав Стојановић и Јелена Деретић износили су своја уводна излагања, а највећи део и акценат је дат излагању Б.Стојановића (задуженог за међународну сарадњу) који је, полазећи од тога да део заинтересоване јавности сматра да одређени ставови ЕУ о Правосудној академији (ПА) не постоје, изнео историјат тих односа од 2016. године. Навео је да је усвајањем Акционог плана за Поглавље 23, поред осталог, за отварање Прелазних мерила један од услова и реформа ПА, и то је први разлог за доношење овог закона. „Други разлог је остварење захтева Европске комисије (ЕК), који су нама обратили 30. јула ове године.“, уз објашњење да су се они претходно обратили ЕК и да је тај документ „техичке природе из којег ми видимо шта они захтевају и да би знали шта ће нам у том поступку чекирати као остварено.“ Ту је писало да треба донети Закон о ПА. Истиче да је у вези става у том документу у стручној јавности завладало неповерење. „Тај технички документ ослања се на Програмски пут“ (мисли се на актуелни документ за западни Балкан, који је ЕК недавно усвојила). Б. Стојановић је на енглеском језику прочитао

став, који је превео као: „Независност и професионализам ПА су битни да би она била једини улаз у правосуђе.“, додајући да су они као МП ту да све чују, али су зато поставили и Алтернативу у тексту Нацрта. „У међународним односима ми наступамо као држава и радимо за добробит РС као једног правног лица који тако наступа пред Бриселом. Ми смо схватили да је то нешто на чему они инсистирају. Шта могу бити реперкусије? Па, као са медијским законима, њихов одговор да смо само делимично испунили оно што се од нас очекивали, али да то ипак није довољно. Ту се не поставља питање ко је у праву, него је обавеза из међународних уговора. Зато смо се ми определили да са тим ставом идемо као алтернативно решење у Нацрту закона. Очекујем да ће Венецијанска комисија (ВК) консултовати одговарајући Директорат СЕ и да ће се ЕК у наредним данима изјаснити о свему томе. Нама је битно за ово што сам говорио, јер они нас и плаћају. 27 милиона евра треба да нам дају од прошле до краја следеће године.“ На крају, поновио је да су им рекли: „Добићете сваку траншу, али само ако испуните услове, морате до краја године да донесете Закон о ПА, при том не улазећи у single entry point.“

Још у току дужег излагања пом. министра Б.Стојановића, спонтано је отворена расправа питањем Надежде Јовеш Грбић (АСП), упућеном њему, у ком документу и како је наведен тај захтев једне тачке уласка, на шта је он одговорио да је реч о Извештају ЕК из октобра 2023. године, читајући део једне реченице на енглеском језику, на шта су поред Надежде, реаговали и судијски помоћници, те судија Мирјана Шпоња (ДСС), о томе да ли је аутентичан превод и тумачење става ЕК, односно наводећи у глас да прочитана реченица на енглеском језику не значи да постоји услов једне тачке уласка, већ прочитана реченица управо критикује ПА као недовољно јаку и независну да буде једна тачка уласка, уз питање да ли би тај допис требало тумачити онако како су га у својој [„Анализи обуке у правосуђу Србије – искуства и перспективе“](#) протумачили АСП и ДСС. Надежда је прочитала мишљење Венецијанске комисије (ВК) од 18.10.2021. године, цитирано на страни 23. наведеног акта АСП-ДСС, са закључком да се очигледно не слажемо како тумачити став ЕК о овом питању и уз напомену да нема никаквог „прелазног решења“, након чега је пом. министра за област правосуђа Јелена Деретић изнела формално образложење Нацрта закона о ПА. При крају њеног излагања, постављено је и питање, због чега се отезало у МП са доношењем решења о статусу самосталних саветника на неодређено време и уопште о лошем материјалном статусу тих запослених, који су претходно радили и као

волонтери, а сада не могу да добију ни кредитно задужење, одговорила је помоћница министарке да они настоје да сви запослени у правосуђу добију статус као запослени у МУП-у, БИА и у војсци, у погледу могућности за субвенционирану куповину станова, „па да би ми ту били тај 4. стуб.“

Стефан Гојковић (АСП), је истакао да се Асоцијација судијских помоћника принципијелно противи предложеном концепту једне тачке уласка у правосуђе кроз завршену обуку пред Правосудном академијом. Детаљније је изнео концептуалне, садржинске и процесне примедбе овог нацрта, наглашавајући да је неприхватљиво да се на овако важном закону радило на једном састанку на Дивчибарама, истакао је потребу да се настави рад на изменама закона, јер ниједна од предложених варијанти, ни А ни Б, није добра. Наводи да је изостала анализа стања у правосуђу, те да је потребно да се вратимо корак уназад и урадимо закон како ваља уз детаљно разматрање концепта на којима закон треба да почива. Указао је на решења из Анализе од 9.10.2024. године коју су сачинили ДСС и АСП, те да то може бити полазна основа за нови нацрт.

Судија Апелационог суда у Новом Саду у пензији и члан ЦЕПРИС-а, Саво Ђурђић, је почео своје излагање питањем, ко је, у ствари, према Уставу и законима трећи стуб власти – судство или неко други? Истакао је да је проблем настаје када се од 2017. године у реализацији Националне стратегије реформе правосуђа 2013-2018 у припреми аката уместо Комисије за спровођење у којој су равноправно биле заступљене све гране власти, намеће монопол извршно-политичке власти. Поставио је и питање, да ли на рад МП-а овим поводом утиче то што је највиши орган судства - [Високи савет судства дана 11. октобра објавио ставове](#) према којима није сагласан са концептом ПА по систему „јединог улаза“ и да сматра да се тзв. системски правосудни закони не могу мењати тзв. организационим законима какав је Закон о ПА, да имају примедбе и на независност и састав појединих органа ПА, па и на то што се предлажу измене тек донетог Закона о судијама. Истог дана министарка правде, после сусрета са амбасадором ЕУ у Србији, издаје саопштење као да је све нормално у припреми и доношењу овог закона и истичу да ће све зависити од става ВК и да ће се информације о округлим столовима о изменама и допунама КЗ и ЗКП достављати Бриселу одмах након њиховог одржавања? Шта то значи, у условима када имамо одличан материјал ДСС и АСП „Анализа обуке у правосуђу Србије...“ (53 стране) који би могао и требао

бити добра основа за доношење чак два закона – О обуци у правосуђу и о ПА, чињенице да је представник ДСС-а у Радној групи (судија Нада Ђорђевић) првог дана напустила састанак радне групе, јер није прихваћено да се расправља о начелима и различитим концептима доношења закона чиме је већ тада инклузивност и транспарентност постала спорна – поставио је питање судија Ђурђић. Одговоре на њих је давао углавном председник Радне групе Јован Ћосић. Он је, поред осталог, навео да је у вези прочитаних ставова ВСС-а МП неколико дана касније добило од ВСС писмо са другачијим ставовима, па на подпитање судије Ђурђића, а зашто и како јавност о томе није обавештена, помоћник министра је изјавио да су они са тим писмом нису журили, јер су чекали да га прво објаве они који су га послали, али ће га убрзо објавити на свом сајту. Судија Ђурђић је неколико пута реплицирао приликом тумачења неких историјских догађаја у току [припреме различитих правосудних закона](#) од стране чланова радног председништва, и опоменуо је радно председништво да учесници овог округлог стола нису равноправни са њима и по положају и по искуству, али их због тога не треба прозивати или стручно дисквалификовати, као што је имао примедбу и на однос појединих чланова Радне групе из МП-а према новопримљеној сарадници из ЦЕПРИС-а која је, у последњем тренутку, добила право да буде посматрач на састанку на Дивчибарама. Посебно је похвалио судијске помоћнике и сараднике из Вишег и других судова у Новом Саду који су одмах по првом објављивању Нацрта закона о ПА реаговали јединствено и аргументовано, као и стручан и доследан рад и допринос АСП и ДСС овим поводом, наводећи да ПА нема гаранције независности примерене правосуђу и да није реформисана како је то захтевано у анализама и закључцима од пре 10 година, када је Уставни суд ставио ван снаге одређене одредбе Закона о ПА. Није истина, како се покушава наметнути, да постоје изричитих стандарди ЕУ о овом питању, па тако, сагласно историјским условима и традицији нпр. у Републици Италији се темељна обука судија и тужилаца за први избор обавља тек након што их Правосудни савет изабере на функције, а у Краљевини Шпанији је то организовано другачије. У дискусији је поменуто и да је то вероватно, јер је ова земља после грађанског рата остала без кадрова.

Затим се највећи део дискусије водио о углавном овом питању - процедуралним пропустима и неоправданој вратоломној брзини приликом израде нацрта, односно потреби да се изради варијанта закона на инклузиван начин, примерен важности ових закона, и у том делу дискусије је учествовао Ђорђе Прпа из АСП који је након

указивања на процедуралне недостатке овог законодавног поступка, прочитао званични превод текста (ког је пом. министра Б. Стојановић пола сата раније читао на енглеском језику) са сајта Министарства за европске интеграције (пасус који почиње на крају 24. стране и завршава на почетку 25. стране извештаја ЕК из октобра 2023. године, а који гласи: *У Србији постоје две категорије квалификованих кандидата за носиоце правосудне професије: дипломици ПА и судски и тужилачки помоћници. Није остварен никакав напредак у погледу прихватања савета Венецијанске комисије о томе како ефикасно "заштитити Академију од могућег неприкладног утицаја". Јачање њене независности и професионализма стога остаје предуслов да постане једина тачка уласка на националном нивоу за улаз у ту професију на нивоу основних судова.* Ђорђе Прпа истиче да из ове реченице јасно произилази да не постоји изричит захтев ЕУ да ПА буде једна тачка уласка, већ управо супротно, истиче се да ПА нема капацитете да буде "једна тачка уласка".

Рад овог Округлог стола је обележила и судија Основног суда у Новом Саду Мирјана Шпоња, која је и члан ДСС-а, питањем радном председништву: да ли ми можемо да утичемо на ЕК да они исправно протумаче или одступе од свог става? Касније и питањем да ли се према судским помоћницима и судству у погледу овог изузетно важног питања, треба тако односити јер очигледно је да такви наступи не уживају подршку струке, те да ли би се испуњење услова за први избор судијских помоћника на раду у судовима и тужилаштвима на правосудне функције, можда могло решити и кроз парцијално полагање одређеног дела програма кроз испите, али да не напуштају радни однос у суду/тужилаштву и своју позицију саветника? Пружила је подршку предлозима представника АСП-а. Помоћници министра су углавном понављали своје раније изнете ставове и одговоре, уз напомену да је изнети предлог интересантан у варијанти уколико би се евентуално у коначници определили за помињано и предлагано неко треће решење - „Ц“.

Потом се у расправу укључила сарадница Надежда Јовеш Грбић (АСП), са питањем да ли је прихватљиво и са аспекта уставности и законитости, и са аспекта логике, постављати једна врата за улазак у правосуђе (истичући да у предложеном нацрту чак ни декларативно не стоји да је ПА независна институција), а сходно предложеној варијанти "једне тачке уласка", професори факултета и адвокати попут Југослава Тинтора и Владимира Бељанског би били условљени полагањем пријемног

испита, и обуком на ПА, јер су "недовољно стручни" да обављају судијску функцију, указујући да тест опште информисаности, који се у пракси испоставља као пресудан за упис у ПА, фактички значи да је знање о египатским пирамидама и сл. стварима кључно за обављање судијске функције, те да би ткиво правосудних органа било здраво, мора постојати доток крви, односно разноврсност кандидата - правника са правосудним испитом. Позвала је присутне да на ову тему стварања уског грла - левка, прочитају [текст проф. др Слободана Орловића](#), редовног професора уставног права на Правном факултету у Новом Саду. Реплицирао је пом. министра Јован Ћосић наводећи да предложено решење није неуставно, јер је услов (пријемни испит) једнак за све, већ се може расправљати само о нецелисходности истог.

Судија Основног суда у Новом Саду и председник Алумни клуба Правосудне академије, Милош Секулић, изнео мишљење тог удружења, критикујући искљученост овог удружења у процесу доношења нацрта закона, затим критикујући поједина законска решења из нацрта Закона о ПА, али поздрављајући „једну тачку уласка“. За реч се јавио и свршени полазник ПА, који се противи „комерцијализацији“ обуке на ПА имајући у виду будуће "самофинансирајуће" академце. Истиче да је „једна тачка уласка“ исправно решење и да једна институција треба да бира и обучава судијски кадар, поредећи Војску и Суд као еквивалент по том питању. Од стране присутних судијских помоћника је указивано да је наша традиција да су се судије и тужиоци бирали углавном од најбољих судијских помоћника, те да пре мењања тог система треба добро размислити, шта то све подразумева и шта то све кошта.

Миладин Војводић, судија Вишег суда у Новом Саду и члан Управног одбора ДСС, је поставио пар питања: Везано за члан 14. нацрта, због чега услов за директора ПА није и истакнути правник и да се може разрешити и због незаконитог рада (код садашњег директора на то указала у свом извештају са почетка ове године Државна ревизорска комисија). Сматра да је накнада за рад у Управног одбора ПА превисока, уз подсећање да је ДСС упутио своју Анализу и предлоге 9. октобра.

Постављено је и питање да ли се води записник са овог Округлог стола и да ли ће исти бити доступан јавности, да ли су на овај скуп били позвани и представници адвокатуре јер се ова питања и њих тичу, на шта је потврдно одговорено, а председник радне групе је подсетио све заинтересоване да предлоге у електронском облику могу

доставити МП-у до краја месеца. Рад Округлог стола који се одвијао без пауза је завршен око 14 часова.

Овај текст су, у недостатку вести и записника које је Министарство правде обећало да ће објавити, а са намером да обавесте јавност, чланове АСП-е и ЦЕПРИС-а о овом догађају, сачинили: Саво Ђурђић, судија Апелационог суда у пензији – члан ЦЕПРИС-а и Надежда Јовеш Грбић, виши судијски сарадник у Вишем суду у Новом Саду - члан АСП.

Објављено: 09.12.2024. године

*Сви текстови објављени на страници Правне теме на сајту Асоцијације судијских помоћника представљају лични став аутора и нужно не одражавају став Асоцијације судијских помоћника.